

OMSORGEN

redo att lyfta

Coronapandemin har med plågsam tydlighet riktat strålkastarljuset på resursbristerna inom äldreomsorgen. Brister som sedan länge varit väl kända och dokumenterade på högsta nivå. Och till slut kom det 2,2 miljarder kronor från regeringen. Frågan är när det kommer mer.

TEXT: **ULRIKA BECK-FRIIS** ILLUSTRATION: **HELENA SHUTRICK**

TEMA:
Covid-19

Den dramatiska våren 2020 är redan en del av den svenska samtidshistorien. Det som började som ett mystiskt virus i Kina vid årsskiftet resulterade några månader senare i ett katastrofläe inom svensk äldreomsorg. Personalen riskerade sin egen hälsa för att ge vård och omsorg. Allt för många äldre dog. Fler i vissa regioner än andra, men smittan fanns inom äldreomsorgen i så gott som hela landet. Och finns där fortfarande.

MEN NEJ, det är absolut inget svenskt fenomen. I länder som till exempel Norge, Belgien och Storbritannien rapporteras om en liknande situation. Alla bävar inför en andra våg i höst

och ingen vågar göra en prognos för hur statistiken över antalet döda ser ut när livet så småningom återgår till det normala.

Det enda som går att säga redan nu är att en så djupgående kris måste resultera i en efteranalys, lärdomar måste dras och spelplanen måste ritas om. För ingen kan med trovärdighet säga att resursbristerna inom äldreomsorgen i Sverige varit okända. Tvärtom. Det sorgliga är att ingen har lyssnat på dem som slagit larm. Mycket är oerhört bra och det pågår fantastiska utvecklingsarbeten. Samtidigt har klyftorna ökat: mellan den legitimerade personalen och de längst ut i vårdkedjan, mellan olika verksamheter och mellan kommunerna.

DET HÄR finns det också en bred politisk medvetenhet om. Mellan 2017 och 2021 har eller ska 12 olika utredningar med bäring på äldreomsorgen presenteras. Socialstyrelsen, IVO, Inspektionen för vård och omsorg, och Arbetsmiljöverket har i rapport efter rapport identifierat de svagaste länkarna i om-

sorgskedjan: ständiga sparkrav, personalbrist, bristande utbildning, dåliga språkkunskaper, för stora arbetsgrupper, bristande rutiner och strukturer. Tyvärr är detta extra tydligt inom hemtjänsten.

BILDEN FÖRSTÄRKS av flera äldre forskare, bland andra professorerna Marta Szebehely och Ingmar Skoog. De anser att pandemin synliggör brister som funnits i flera årtionden. Professor emeritus Mats Thorslund, som forskat på äldres villkor i 30 år, har länge efterlyst en omfattande politisk debatt kring villkoren för äldreomsorgen.

I mitten av maj kom det alltså pengar. 2,2 miljarder kronor för att utbilda personal inom äldreomsorgen till undersköterskor och vårdbiträden på betald arbetstid. Målet är också fler fasta anställningar. Värt att notera är att finansministern och samarbetspartier presenterade detta som ett äldre-

omsorgslyft. Inte tillfälligt stöd eller riktade insatser som när andra sektorer och näringar under krisen tilldelats pengar. Att tala om lyft är en politisk retorik som skapar förväntningar på en vision för äldreomsorgen. Här skulle regeringen kunna inspireras av hur professionellt många av omsorgens chefer och deras medarbetare hanterat krisen: ett snabbt fotarbete, initiativrikedom och arbetsmodeller som förändrats timma för timma. Om kompetens får styra äldreomsorgen så kan den lyfta på riktigt. ■